

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne (final draft).

Viite:

Imppola, J. J. (2024). Wäärää rahaa, osa 2: Imitaatiot. *Numismaatikko*, 60(2), 80–83.

Jorma J. Imppola, SeAMK

Wäärää rahaa, osa 2: imitaatiot

Meidän keräilijöiden iloksi ja myös harmiksi on rahan väärentäminen yhtä vanha ilmiö kuin rahan tekeminen ja miksei keräilykin. Vääriä ja epäaitoja rahoja on monenlaisia, ja tässä artikkelisarjassa lähestymme väärän rahan eri tyyppejä keräilijän näkökulmasta.

Imitaatiot

Epäaitojen rahojen ehkäpä mielenkiintoisin luokka ovat aikalaiset imitaatiot. Nämä ovat rahoja, jotka ovat kiertäneet aitojen rahojen rinnalla, mutta jotka eivät ole alkuperäisen liikkeellelaskijoiden valmistamia eivätkä liikkeelle laskemia. Ne eivät toisaalta ole kuitenkaan varsinaisia väärennöksiäkään, koska ne ovat usein teknisesti aitojen veroisia, eli metalleiltaan, metallipitoisuuksiltaan sekä painoiltaan aitojen kaltaisia. Motiivina niiden tuottamiseen ei siis ole ollut niinkään petoksella hyötyminen, vaan aitojen rahojen maineen ja kelpoisuuden hyödyntäminen.

Hyvä esimerkki ovat esimerkiksi Makedonian arvostettujen, hyvälaatuisten ja siten laajalti tunnettujen ja hyväksytyjen Filippos II:n tetradrakmojen kelttiläiset imitaatiot. Keltit olivat muutenkin varsinaisia imitaatorahojen ammattilaisia, ja he tuottivatkin Itä-Euroopassa hallitsemillaan alueilla liki 300 vuoden ajan valtavia määriä enemmän tai vähemmän hyviä imitaatioita monista eri makedonialaisista ja muistakin tuolloin kierrossa olleista rahoista.

Kuva 1. Ylempänä Makedonia, Philippos II (359 – 336 eaa.), hopeinen tetradrakma, lyöty ajalla 348 – 342 eaa, paino 14,25 grammaa, halkaisija noin 26 mm. Alempana Pannonian ja Balkanin kelttien samoihin aikoihin lyömä imitaatio. Paino 13,11 grammaa, halkaisija 24 – 25 mm. Kuvien muokkaus ja yhdistely Jorma J. Imppola, SeAMK.

Erityisesti juuri keltit olivat hyvin ahkeria rahojen imitoijia, mutta ajan oloon ilmeni voimakasta “kopion kopion kopio” -ilmiötä ja imitaatioiden laatu heikkeni kaikin tavoin. Rahojen design “keltisoitui” ja koko, paino ja metalli heikkenivät.

Kuva 2. Ylävasemmalla Ala-Tonavan kelttien tarkka imitaatio 4. – 3. vuosisadan vaihteesta eaa. Paino 13,68 grammaa, halkaisija noin 25 mm. Yläoikealla Tonavan kelttien pelkistetympi imitaatio 3. – 2. vuosisadalta eaa. Paino 12,32 grammaa, halkaisija noin 24 mm. Alavasemmalla Tonavan kelttien vahvan tyylitelty imitaatio 3. – 2. vuosisadalta eaa. Paino 12,57 grammaa, halkaisija noin 24 mm. Alaoikealla Itä-Euroopan kelttien omintakeinen imitaatio 2. – 1. vuosisadalta eaa. Paino 9,92 grammaa, halkaisija 23 mm. Huomatkaa viimeisen rahan käännetty ratsuhevonen sekä onneton laatu, joka huipentuu siihen, että raha on surkean imitaation lisäksi hopealla päällystetty pronssiraha. Kuvien muokkaus ja yhdistely Jorma J. Impola, SeAMK.

Rooman laajassa valtakunnassa tuotettiin myös runsaasti erilaisia imitaatorahoja erityisesti kolmannella vuosisadalla jaa. erilaisten Roomaa valloittelevien barbaariheimojen toimesta. Imitaatioiden laatu vaihteli vallan erinomaisista perin alkeellisiin.

Kuva 3. Ylävasemmalla Trebonius Galluksen (251-253) hopeinen antoninianus, paino 4,3 g ja halkaisija noin 23 mm sekä yläoikealla barbaarien hopealla päällystetty pronssinen fourrée-imitaatio, paino 4,28 g ja halkaisija noin 21 mm. Alavasemmalla Tetricuksen (273-274) billon (Ag 5%) antoninianus, paino 2,42 grammaa, halkaisija noin 17 mm sekä alaoikealla barbaarien pronssi-imitaatio, paino 0,86 grammaa, halkaisija 13 mm. Koko tuon ajan rahatalouden alennustilan syveneminen käy kuvista hyvin ilmi. Kuvien muokkaus ja yhdistely Jorma J. Imppola, SeAMK.

Antiikin ajan rahaimitaatiot siis heikkenivät ajan oloon huomattavasti, eivätkä ne lopulta olleet kuin kehoja väärennöksiä.

Euroopan vajottua keskiajan taloudelliseen ankeuteen tuli kaikesta rahasta lähinnä alkeellisia imitaatioita, mutta islamilaisen maailman talous ja raha kehittyi huippuunsa. Eurooppalaisten taistellessa Pyhän maan ja Jerusalemin herruudesta turvautuivat he rahahuollossaan myöskin alueella kieroissa olleiden tunnettujen ja hyvälaatuisten islamilaisien rahojen imitointiin.

Kuva 4. Ylinnä vasemmalla Fatimidien al-Mustansir billah:in (AH 427-487 / 1036-1094 jaa) nimissä Misr:issä (Egypti) vuonna AH 438 = 1046/7 lyöty kultadinari, paino 4,22 g ja halkaisija noin 22 mm. Ylinnä oikealla ristiretkeläisten toimesta Fatimidien al-Mustansir billah:in (AH 427-487 / 1036-1094 jaa) nimiin Akkassa vuonna AH 492 = 1099 lyöty kultadinari, paino 4,18 g ja halkaisija noin 22 mm. Alinna vasemmalla Fatimidien al-Amir bi-Ahkam Allah:in (AH 495-524 / 1101-1130 jaa) nimissä Misr:issä (Egypti) vuonna AH 514 = 1120/1 lyöty kultadinari, paino 4,28 g ja halkaisija noin 21 mm. Alinna oikealla ristiretkeläisten Jerusalemin kuningaskunnan kulta-bezant, joka imitoi alhaalla vasemmalla olevaa rahaa ja siihen on kopioitu jopa sama vuosiluku. Paino 3,81 g ja halkaisija noin 22 mm. Kuvien muokkaus ja yhdistely Jorma J. Imppola, SeAMK.

Kuten kuvan 4 rahoista huomaamme, olivat imitaatiot aluksi hyvin tarkkoja, mutta lopulta teksti muuttui pseudo-arabiaksi. Euroopan talouden elvyttyä alkoi myös eurooppalaisten kultarahojen lyönti, joista ehkäpä kuuluisimmaksi tuli vuonna 1284 käyttöön otettu Venetsian zecchini eli dukaatti. Nimitys ducat eli dukaatti juontaa juurensa rahojen taustapuolien (eli ”vapautajapuolien”) kehäkirjoituksesta SIT T XPE DAT Q TV REGIS ISTE DVCAT. Dukaatista tuli nopeasti hyvin suosittu kaupparaha ja se tunnettiin ja sitä käytettiin hyvin laajasti. Myös monet muutkin maat tuottivat vuosisatojen ajan omia dukaattejaan. Alkuperäisen Venetsian dukaatin ylivoimainen kelpoisuus maksuvälineenä myös huomattiin, ja hyvin pian ilmestyi kiertoon myös imitaatioita, joita valmistettiin eri tahojen toimesta 1700-luvulle asti.

Kuva 5. Ylinnä vasemmalla Vanetsian doge Andrea Dandolon (1342-1354) zecchini, paino 3,5 g, halkaisija 20 mm. Ylinnä oikealla ilmeisesti genovalaisten ristiretkeläisten Kreikassa Chioksen saarella lyömä imitaatio Andrea Dandolon zecchinistä, 3,54 g ja halkaisija noin 20 mm. Alinna vasemmalla Venetsian doge Alvise Mocenigo II:n zecchini, paino 3,49 g ja halkaisija noin 20 mm. Alinna oikealla ottomaanien 1700-luvulla tekemä imitaatio Alvice Mocenigo II:n zecchinistä. Paino 3,22 g ja halkaisija noin 20 mm. Kuvien muokkaus ja yhdistely Jorma J. Impola, SeAMK.

Hyvin erikoinen ja pitkäkestoinen imitaatioepisodi oli alankomaalaisten kultadukaattien Pietarissa toteutettu imitointi vuosina 1768 – 1806 (vanhempi malli, imitaatioita ei voi erottaa aidoista) ja erityisesti vuosina 1818 – 1868 (uudempi malli, vuosien 1818 – 1841 imitaatiot eroavat joidenkin pienten yksityiskohtien osalta aidoista). Näitä kutsutaankin nykyisin niin sanotuksi venäläiseksi lyönniksi.

Venäjän valtionvarainhallinto käytti Pietarin rahapajassa lyötyjä dukaatti-imitaatioita suuressa määrin Venäjän sotilaallisten toimien rahoittamiseen, maksuihin tietyille ulkomailla asuville yksityishenkilöille sekä palkkojen maksuihin rajavaruskuntien upseereille ja joukoille. Näihin tarkoituksiin ei venäläinen hopea- tai varsinkaan paperiraha eivätkä edes venäläiset rupla-arvoiset kultarahat huonon kelpoisuutensa takia soveltuneet. Koska alankomaiden dukaatteja ei ollut edes kultaa vastaan riittävästi tarjolla, ryhtyivät venäläiset valmistamaan niitä suuria määriä tarkalleen aidon painoisina ja kultapitoisina sekä teknisesti huippulaatuisina Pietarin rahapajassa eri

vuosiluvuilla vuoden-parin viiveellä Alankomaiden aitoihin lyönteihin verrattuina. Viive johtui siitä, että kesti aikansa, ennen kuin aitoja dukaatteja päätyi venäläisille asti imitoitaviksi. Mielenkiintoinen erikoisuus on vuoden 1831 dukaatti, jota valmistettiin Alankomaiden Utrechtin rahapajan lisäksi Venäjällä Pietarin rahapajassa sekä Puolan kansannousuun 1830 - 1831 liittyen Varsovan rahapajassa.

Kuva 6. Ylinnä Alankomaiden Utrechtin rahapajassa lyöty dukaatti 1831. Keskellä Venäjällä

Pietarin rahapajassa lyöty dukaatti 1831. Alinna Puolan kansannousun yhteydessä Warsovassa lyöty dukaatti 1831. Alin puolalainen dukaatti on helppo tunnistaa ritarin kasvojen edessä oikealla olevasta Puolan kotkasta, mutta keskimmäisen venäläisdukaatin erottaminen aidosta onkin hankalampaa. Kuvien muokkaus ja yhdistely Jorma J. Imppola, SeAMK.

Kultadukaatit olivat kansainvälisiä kauppakolikoita. Aivan kuten hollantilaiset versiot eivät juurikaan liikkuneet Alankomaissa, vaan merireittiä pitkin Alankomaiden Itä-Intiaan, venäläinen versio ei liikkunut Venäjällä, vaan lähinnä Venäjän reuna- ja raja-alueilla.

Venäläiset itse käyttivät imitaatiodukaateista Pietarin rahapajan kirjanpidossa peitenimeä ”tietyt kolikot”. Huolimatta siitä, että Alankomaat itse asiassa lopetti väliaikaisesti dukaattien lyönnin vuonna 1849 ja lähetti muodollisen diplomaattisen viestin Venäjän hoville pyytäen heitä lopettamaan imitaatioiden lyönnin, jatkui näiden ”tiettyjen kolikoiden” tuotanto viimeisellä vuosiluvulla 1849 varsin suurimääräisenä noin kahden vuosikymmenen ajan. Venäjän imitaatiodukaattien tarve muodostui niin suureksi, että niitä lyötiin miljoonia vuosina 1866 - 1868 ja niiden tekninen taso on niin hyvä, että niitä on käytännössä mahdotonta erottaa aidosta vuoden 1849 Utrechtissa lyödyistä kultadukaateista.

Alankomaiden hallitus antoi Venäjän ulkoministeriölle vuonna 1867 virallisen protestin asiaan liittyen ja tämän jälkeen vasta elokuussa 1868 loppui Alankomaiden dukaattien kaltaisten imitaatiodukaattien tuotanto Pietarin rahapajassa.

Seuraavassa osassa esitellään novodelit ja jälkilyönnit.